

1. melléklet – **Az őrségi szőlőtermesztés hagyományai** (Kapornak helytörténeti gyűjtemény)

Vidékünk települései nem tartoztak Vas megye legnevesebb szőlőtermő falvai közé, de szőlőműveléssel és borkészítéssel évszázadok óta szívesen foglalkozott az itt élő ember. Az 1880/90-es években a szőlőgyökértetű az ültetvények jelentős hányadát kipusztította. A filoxéra után ezen a tájon is a kártevőknek ellenálló direkttermő szőlők terjedtek el: a **smarnica** (noha), a **kurtanoha**, az **izabella**, a **klitán**, és a **kormin** (jurka). Ezek a fajták díszlenek napjainkban is a falubeli portákon álló lugasokra futtatva. A **gunyhólugasok** oszlopait, a **lugaslábakat** kemény **agácfából** állítják, **átkötőfának** a fenyő is kiválóan megfelel. A bő termést adó szőlőlugasok viszonylag kevés gondozást igényelnek: a vesszőket metszik, a lugas alját kaszálják, s nyáron a dús zöld hajtásokat sarlóval vagy metszőollóval ritkítják. A Hodos, Kapornak és Domonkosfa települések határában lévő szőlőhegyeken karós-tőkés művelési rendszerű ültetvényeket gondoznak a falubeliek. itt a korábban felsorolt direkttermő fajták mellett egyre nagyobb területen oltott szőlőket (rizling, hárslevelű) is termesztenek, melyek rendszeresebb gondozást, permetezést kívánnak.

A filoxéra előtt termelt helyi szőlőfajták:

Fehér vállas, rózsaszőlő ali rókaszőlő, kecskecsöcsű, tökszőlő, lipovina, belo grozdje (fehérszőlő), ali tótszőlő, mézesfehér, rakszőlő ali járdovány, csillongás szőlő, martinovo grozdje (Szent Mártony szőlő), kadarka, cigansko grozdje (cigányszőlő) ali črini bavarec (fekete bajor)

Település	Szőlőterület (kat.hold) 1895-ben.	
	beültetve	parlag vagy kiirtott
Kapornak	16	-
Hodos	10	-
Domonkosfa	43	12

2. melléklet – **Gyümölcsstermesztés az Órségben** (Kapornak helytörténeti gyűjtemény)

Az állattenyésztés és az erdőgazdálkodás mellett a múltban a gyümölcsstermesztés is fontos szerepet töltött be a tájegység falvainak életében. Az irtványokon, a legelőkön és a kaszálóréteken tenyésző fák termését az órségi ember sokféle módon hasznosította. A szilvából lekvárt, pálinkát főzött, a felszelt almát, körtét pedig a napon vagy kemencében szárította, aszalta. Különlegességnek számított az összezúzott gyümölcsből sajtolt, savanykás ízű bor, amelyet nyári melegben hűsítő italként fogyasztott. A termésfelesleget a síkvidéki falvakba hordta, ahol az árut kenyérgabonára cserélte.

Órségi gyümölcsfajták:

Alma: arany, batul, bogovecz, bor, buzaérő, csöcs, darázs, egér, kerek, koszos, macz, metétt, mosánszki, muskota, piros, pogácsa, szentivány, tök, vaj, vas.

Cseresznye: hólagos, pünkösdi, vad.

Körte: arany, buzaérő, császár, fekete, héber, lapu-formájú, lómonyu, mézes, pogácsa, rozserő, sárga, somogyi, sózu, téli, torsátlan, tüskis, vörös, zabérő.

Szilva: buzaérő, dobzu, daránci, hosszú, lómonyú, ringlu, sárga, török, varjú, zabérő.

3. melléklet – **Részlet a domonkosfai hegyközség jegyzőkönyvéből** (Kapornak helytörténeti gyűjtemény)

Felvétett **Domonkosfán** 1892^{évi} augusztus hó 20án

Jelen voltak

Osváld Sándor hegybíró **Császár József ifj.** hegyjegyző, **öreg Császár József** pénztárnok és ifj. **Sebök János** hegyhajdu és számos szőlő birtokos.

Tárgy.

Domonkosfa község határában fekvő **Öreghegy** és **Vágási szőlőhegyben**, szőlő, gyümölcsös és legeltetés tárgyában a következők.

1^{ször} A szőlős gazdák minden évben tartoznak háromszor hegy gyűlést tartani I^{só} hegy pásztor fogadását rendezni 2^{dik} a szőlő szedés határ napját meg alapítani. 3^{dik} szőlő szedés után az alább felsorolt kihágások ellen vetőket letárgyalni és megbüntetni.

4. melléklet – **Emlékeztető levél** (Kapornak helytörténeti gyűjtemény)

EMLÉKEZTETŐ LEVÉL

Arról, hogyan jött bé a' **Hodosi Öreg Hegybe** a' Hegyvám.

...Nem is volt az Öreg Hegyben mikor a' hegy vám bejött több Szőlő birtokos, mint ez a' négy **Könye** és a' **Román**. A **Románnak** a Szöleje **Nagy Könye Mihály** földjében volt. Még akkor fiatal volt a' Szőlő bőven termett. Eppen a' hegyvám béhozatás az előtt valo ősszel igen bő termés volt az **Öreg hegyben**. Ezeknek az öt Szőlös Gazdáknak tsak egy Prések volt a' **Könye** hajlékában. Mire ez a' négy Könye ki Préselte a' maga Szölejét abba sok idő tellett el, és ugyan azért a' **Románnak** a' Mustja a' törökben az ideig meg tzigarosult, mire a préselés reája került. A' **Nagy Könye Mihálynak** a' kinek a' földjében volt a' Szöleje, ebből a' meg tzigarosult Mustbol adta meg az Öt ako hegy vámot. A' **Könye Mihály** a' kinek magának is untig termett bora, kevésre betsülvén ezt a' meg tzigarosult Mustból adott Öt ako hegyvámot, fogta hordostol kihajtotta a' Szőlő fejalyra, és beütvén a' hordo fenekét mind eleresztette, ezt mondván: A' föld adta a' föld igya meg. - - Ezen meg boszonkodván a' Román, hogy Nagy Könye Mihály őrajta ilyen tsufot tett, elment **Csákányba** panaszra, és azt mondotta a' Tisztartonak, hogy ő ennek utána a hegyvámot az Uraságnak adja, nem pedig **Nagy Könye Mihálynak**, a' ki ötet a' hegyvám Mustjával így meggyalázta...